

Suomen kirjastoseura ry

Lausunto 22.10.2020

Eduskunnan sivistys- ja tiedejaostolle

Suomen kirjastoseuran lausunto koskien hallituksen esitystä HE 146/2020 vp eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021.

Suomen kirjastoseura kiittää sivistys- ja tiedejaostoa mahdollisuudesta antaa lausunto. Lausuntopyynnön mukaisesti lausuntomme teemana on kirjastojen rooli ja mahdollisuudet digitaalisten taitojen edistäjänä.

Lausuntomme tiivistettynä:

- Kirjastot edistävät yhteiskunnan digikehitystä kahdella tavalla. Kirjastot tarjoavat tasa-arvoisen mahdollisuuden käyttää digitaalisia kirjoja ja muita sisältöjä. Lisäksi kirjastot tukevat digitalisaatiota opastuspalvelujen, laitteiden ja tilojen avulla.
- Valtion talousarviossa vuodelle 2021 on tunnistettu, että yleisten kirjastojen toiminnoissa on tarve parantaa digitaalisten sisältöjen yhdenvertaista saatavuutta. Kriittisin asia juuri nyt on kuntien yhteisen e-kirjaston kehittäminen ja ehdotamme lisärahoitusta sen kehittämiseen vuosina 2021–22.
- Koronakevät on vauhdittanut yhteiskunnan eri toimialojen digitaalista kehitystä laajasti, myös kirjastoissa. Kirjastojen henkilöstön digiosaamisen kehittäminen eduskunnan myöntämällä lisärahoituksella on osoittautunut erittäin tärkeäksi. Haluamme kiittää eduskuntaa tästä.

Lausuntomme kokonaisuudessaan:

Kuntien yhteisen e-kirjaston kehittäminen on ajankohtaista

Valtion talousarviossa vuodelle 2021 todetaan, että ”yleisten kirjastojen toiminnoissa ja palveluissa on tarpeen parantaa erityisesti digitaalisten sisältöjen yhdenvertaista saatavuutta” (s. 405). Tämä on tärkeä huomio.

Koronakriisi ja kirjastojen sulkeminen toi viimeistään kaikkien tietoisuuteen kirjastojen e-kirjatarjonnan rajoittuneisuuden. Valikoimat ovat hyvin suppeita ja yksittäisen kirjan lainausoikeuksia on vähän.

Kuluvalle vuodelle eduskunta on myöntänyt 250 000 euron määrärahan digimedian selvityshankkeelle, jossa tutkitaan kuntien yhteisen e-kirjaston reunaehdoja yhteistyössä kirja-alan toimijoiden kanssa. Hankkeessa päästään alkuun mutta jatkorahoituksen tarve on selvä, koska hankkeen rahoitus päättyy keväällä 2021.

Kirjastojen on jo ennen kevään kriisitilannetta ollut haastavaa vastata voimakkaasti kasvaneeseen digitaalisten sisältöjen kysyntään. E-kirjojen tarjonnassa on merkittäviä kuntakohtaisia eroja. Eroja selittävät kuntien erilaiset voimavarat lisätä määrärahoja, jotta tarjolla olisi sekä fyysisiä että sähköisiä palveluja ja aineistoja.

Karkean laskelman mukaan kuntien yhteisen e-kirjastopalvelun hankinta-arvo ja palvelun ylläpitomaksu liikkuu noin tasolla 1 miljoonaa euroa vuodessa. Kehityksen vauhdittamiseksi on tärkeää, että valtion rahoitusta kohdennetaan kehittämistyöhön, jossa testataan ja rakennetaan yhteisen e-kirjaston toiminnallisuuksia.

Lisärahoitustarpeessa on kyse 2 milj. euron lisärahoitustarpeesta, joka kohdennettaisiin yleisten kirjastojen yhteisen e-kirjaston kehittämiseen vuosina 2021–22.

Myös Kuntaliitto toi valtion vuoden 2021 talousarviota koskevassa lausunnossaan esille e-kirjaston kehittämisen tarpeen ja esitti, että digitaalisen aineiston hankintaan ja ylläpitoon tasapuolisesti ympäri maan tarvitaan valtion rahoitusinstrumentti ensi vuodesta lähtien.

Myös eduskunnan sivistysvaliokunta kiinnitti viime vuonna valtion talousarviota koskevassa mietinnössään huomiota e-kirjojen merkityksen kasvuun, mitä koronakriisi on vain lisännyt.

Kirjastojen henkilöstön osaamisen kehittäminen osoittautui arvokkaaksi

Ihmisten kynnys ottaa käyttöön digitaalinen palvelu on madaltunut huomattavasti. Myös kirjastot ympäri Suomea kertovat saaneensa tuhansia uusia asiakkaita digipalveluidensa käyttäjiksi.

Kirjastoilla on tärkeä rooli digituen tarjoajana paikallistasolla. Kirjastoilla on haasteita tuen tuottamisessa, sillä laitekanta, henkilöstön osaaminen ja henkilöresurssit eivät aina vastaa tuen ja opastuksen suureen tarpeeseen. Myös kuntakohtaiset resurssit ovat erilaisia.

Viimeisen kahden vuoden aikana kirjastojen henkilöstön osaamista on kehitetty eduskunnan lisärahoituksella toteutetun yleisten kirjastojen digihankkeen avulla. Jälkikäteen arvioituna tämä hanke on osoittautunut tärkeäksi.

Hanke on toteutettu yhdeksän alueellista kehittämistehtävää hoitavan kirjaston alueella. Lisäksi valtakunnallista kehittämistehtävää hoitava Helsingin kaupunginkirjasto on toiminut hankkeessa koordinoijana.

Kunnista kerätyn tiedon mukaan digihanke on monin paikoin onnistunut merkittävästi kasvattamaan kirjastojen henkilöstön osaamista. Esimerkiksi Pirkanmaalla digihankkeen koulutuksissa iso osa henkilöstöstä on suorittanut digiajokortin.

SUOMEN KIRJASTOSEURA
FINLANDS BIBLIOTEKSFÖRENING
FINNISH LIBRARY ASSOCIATION

Yleisten kirjastojen digihanke nousi erityisen korvaamattomaksi korona-aikana keväällä, sillä hankkeeseen palkatut henkilöt pystyivät tukemaan kirjastoja palvelujen siirtämisessä verkkoon sekä asiakaspalvelussa digikanavissa.

Suomen kirjastoseuran puolesta,

Rauha Maarno
toiminnanjohtaja
puh. 044 7481801, rauha.maarno@fla.fi

Suomen kirjastoseura on järjestö, joka edistää kirjastojen asemaa. Jäsenemme ovat kirjastojen ammattilaisia ja kirjastojen ystäviä.